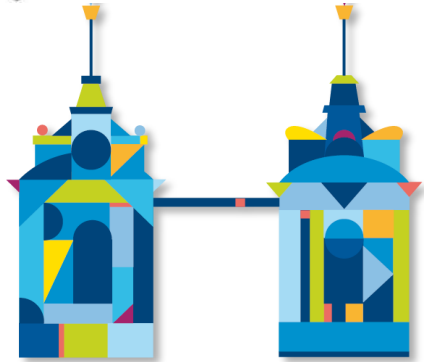

UNIwersytet
Warszawski

Środowisko zamieszkania jako ekosystem dostarczający wsparcia seniorom - założenia modelowe

Prof. UW dr hab. Barbara Szatur-Jaworska

Instytut Polityki Społecznej

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego

Komisja Ekspertów ds. Osób Starszych przy RPO

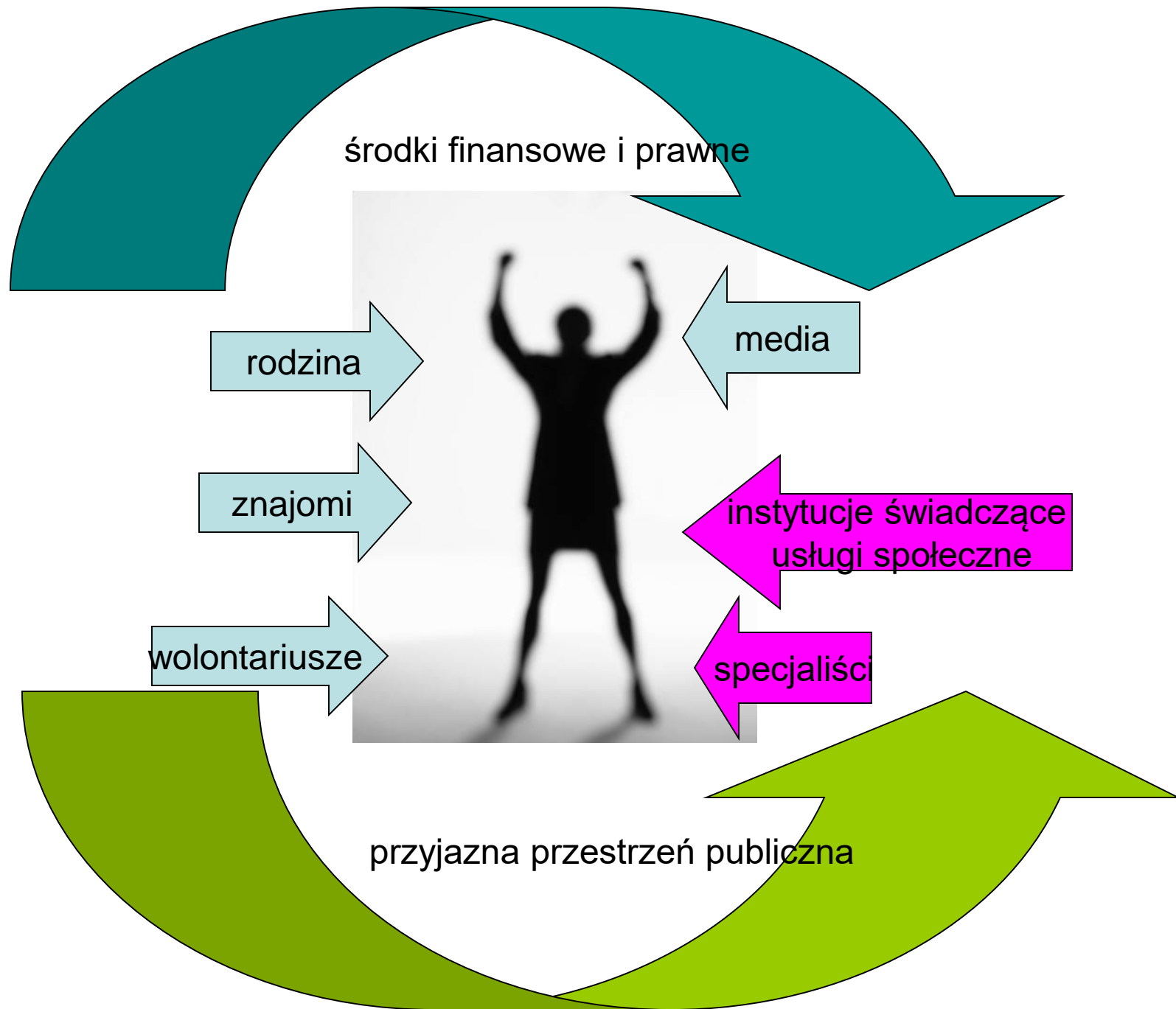

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

SYSTEM WSPARCIA OSÓB STARSZYCH W ŚRODOWISKU ZAMIESZKANIA

PRZEGLĄD SYTUACJI
PROPOZYCJA MODELU

PRACA ZBIOROWA POD REDAKCJĄ
BARBARY SZATUR-JAWORSKIEJ
I PIOTRA BŁĘDOWSKIEGO

Założenia modelu

1. Osoby starsze są liczną i wewnętrznie zróżnicowaną zbiorowością
2. Starość do zmienna i dynamiczna faza życia – to proces, a nie stan.
3. Między zdrowiem a chorobą występują liczne stany pośrednie, podobnie jak między aktywnością a biernością, czy między pełnią społecznego uczestnictwa a samotnością.
4. Źródłami wsparcia społecznego są: sieci społeczne, tworzone przez członków rodziny, znajomych, sąsiadów (tzw. pierwotne źródła wsparcia) oraz instytucje, grupy samopomocowe itd. (wtórne źródła wsparcia).
5. Dobre wsparcie pochodzi z pierwotnych i wtórnych źródeł, których układ o rola powinny być dostosowane do indywidualnych, zmieniających się potrzeb.
6. Korzystanie przez człowieka starego ze wsparcia nie może ograniczać jego praw ludzkich i obywatelskich.

Cele wsparcia społecznego osób starszych

1. Zapewnienie seniorom poczucia **bezpieczeństwa fizycznego** (np. opieka, pomoc w czynnościach dnia codziennego, usługi podtrzymujące zdrowie, ochrona przed przemocą i nadużyciami), **socjalnego** (świadczenia zapewniające należyty poziom konsumpcji) i **społecznego** (zapewnienie społecznego uczestnictwa);
2. Jak najdłuższe **utrzymanie aktywności i autonomii** osób starszych;
3. Wzmacnianie **nieformalnych więzi społecznych** tworzących sieć wsparcia i zastępowanie **ich wsparciem formalnym**, gdy zachodzi taka potrzeba;
4. Jak najdłuższe pozostawianie osób starszych w ich **dotychczasowym środowisku zamieszkania**, jeżeli tego sobie życzą;
5. **Kształtowanie środowiska zamieszkania** w taki sposób, by było przyjazne osobom starszym.

Obszary wsparcia społecznego osób starszych uwzględnione w modelu

1. Bezpieczeństwo ekonomiczne,
2. Zdrowie,
3. Opieka,
4. Bezpieczeństwo w środowisku zamieszkania,
5. Czas wolny,
6. Edukacja,
7. Mieszkalnictwo.

Przykładowe formy działania

- Akcja informacyjna dla pracodawców
- Targi pracy dla seniorów
- Wprowadzenie lokalnych ulg dla seniorów (np. karta seniora)
- Informowanie o przysługujących prawach konsumenckich

Bezpieczeństwo ekonomiczne

Przykładowe formy działania

- Spotkania upowszechniające wiedzę z zakresu zdrowego trybu życia, spotkania (seniorów i ich rodzin) ze specjalistami np. dietetykami, rehabilitantami (promocja zdrowia)
- Organizacja dziennych form opieki dla osób z zaburzeniami poznawczymi (ośrodki alzheimerowskie)
- Pomoc wytchnieniowa dla rodzin opiekujących się niesamodzielnymi osobami starszymi (miejsca czasowego pobytu osób niesamodzielných)
- Interdyscyplinarne zespoły opieki geriatrycznej w środowisku zamieszkania

Zdrowie

Przykładowe formy działania

- Utworzenie bazy informacji o instytucjach dziennego pobytu, ich ofercie i profilu,
- Telefon zaufania dla osób korzystających z usług opiekuńczych, systematyczna ewaluacja i monitoring świadczonych usług
- Szkolenia dla opiekunów w zakresie wspierania osób starszych
- Organizowanie pomocy sąsiedzkiej w ramach kontraktu
- Certyfikacja usług i instytucji działających w obszarze opieki

Opieka

Przykładowe formy działania

- Tworzenie grup sąsiedzkiej czujności, patroli obywatelskich, stymulowanie pomocy sąsiedzkiej
- Usługa indywidualnego transportu, za umiarkowaną cenę, dla osób starszych w godzinach wieczornych i nocnych
- Międzypokoleniowe zajęcia warsztatowe poświęcone projektowaniu przestrzeni publicznej i usług w miejscu zamieszkania

Bezpieczeństwo w środowisku zamieszkania

Przykładowe formy działania

- Ułatwianie seniorom dostępu do oferty kulturalnej np. poprzez regulowanie zasad odpłatności, dostosowanie pory imprez do potrzeb seniorów
- Udział starszych mieszkańców w procesie decyzyjnym np. zgłaszanie inicjatyw, diagnoza potrzeb seniorów, budżety partycypacyjne.
- Budowa infrastruktury służącej aktywności fizycznej dostępnej w miejscach publicznych (np. siłownie „pod

Czas wolny

Przykładowe formy działania

- Wzajemne kształcenie – koła samokształceniowe osób starszych
- Tworzenie przez osoby młode i starsze lokalnych kronik
- Mobilna biblioteka (książki dostarczane „na próg”)

Edukacja

Przykładowe formy działania

- Wprowadzanie udogodnień technicznych ułatwiających funkcjonowanie w miejscu zamieszkania (m.in. system przywoławczy)
- Domy z indywidualnymi mieszkaniami chronionymi
- Usługa dostępu do szybkiej konkretnej informacji wraz z wizualizacją przestrzennej lokalizacji danej placówki w miejscowości

Mieszkalnictwo

Koordinacja na poziomie lokalnym

- Koordinacja ta powinna być realizowana na dwóch poziomach – na poziomie mikro, czyli „klienta”, oraz na poziomie ponadinstytucjonalnym (ponadorganizacyjnym).
- **Koordinacja na poziomie seniora i jego rodziny** powinna być powierzona jednej, dobrze rozpoznawalnej przez mieszkańców instytucji dostarczającej zindywidualizowanego wsparcia, dostosowanego do zróżnicowanych potrzeb seniorów. Roboczo można by nazwać instytucję zajmującą się koordynacją na poziomie gminnym (miejskim) **Centrum Usług i Informacji dla Seniorów**.
- **Koordinacja na poziomie ponadinstytucjonalnym** powinna mieć na celu zorganizowanie sieci podmiotów funkcjonujących w środowisku lokalnym, wdrażanie w praktyce zasady *mainstreaming ageing*, ustalanie minimalnych standardów usług społecznych dla seniorów oferowanych w środowisku lokalnym, racjonalizację wykorzystania kadr dostarczających wsparcie społeczne osobom starszym.